

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านกลางดง หมู่ที่ 11 ตำบลกลางดง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นาย เกียรติศักดิ์ น้อยศิลา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

เกียรติศักดิ์ น้อยศิลป์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านกลางดง หมู่ที่ 11 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ อิศรา ประมูลสุข, 123 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านกลางดง หมู่ 11 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ถึง เดือนกรกฎาคม 2545 กรณีศึกษา การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ผลการประเมินที่ได้จากการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ คือ ศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดไว้หรือไม่ ศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา เพื่อวิเคราะห์สภาพ ศักยภาพ ความเข้มแข็ง การบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร. 1-12) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบ CIPP Model ตามกรอบความคิดของ สตีฟเฟิลบีม ผลที่ได้จากการประเมินจากเงินกองทุนหมู่บ้านที่สมาชิกได้กู้ไปใช้ บางรายก็นำเงินไปใช้ตาม วัตถุประสงค์ก็จะทำให้มีเงินส่งคืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน บางรายใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ อาจจะทำให้สิ้นปีไม่มีเงินใช้คืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา. นว. เกียรติศักดิ์ น้อยศิลป์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....*chm*.....

(อาจารย์อิศรา ประมูลสุข)

กรรมการสอบ

.....*chm*.....

(อาจารย์อิศรา ประมูลสุข)

.....*asun*.....

(อาจารย์ช่อลิษา รักษาชล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....*asun*.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

- 8 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและได้รับคำแนะนำจากบุคคลต่าง ๆ ดังมีรายนามข้างล่างนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

- 1) อาจารย์ อิศรา ประมุขสุข - อาจารย์ที่ปรึกษาการทำสารนิพนธ์
  - 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข - ที่ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ
  - 3) คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี - ที่ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการต่าง ๆ
  - 4) คุณจารุเสษฐ์ พิมพะบุตร - พัฒนารอบปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาทางด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และสร้างความคุ้นเคยให้กับชุมชนที่ผู้วิจัยทำงานอยู่
  - 5) นายอำเภอ ปลัดอ.บ.ค ผู้นำชุมชน - ที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกในเรื่อง ต่าง ๆ
  - 6) นายหลั่น นิลพาย - ประธานกองทุนหมู่บ้านที่ช่วยจัดหา ข้อมูลบางส่วนให้ผู้วิจัย
  - 7) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกลางดงทุกท่าน - ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี
- คณะกรรมกรกองทุนหมู่บ้านกลางดง
ทำยนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมทางด้านการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

เกียรติศักดิ์ น้อยศิลา

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านกลางดง หมู่ที่ 11

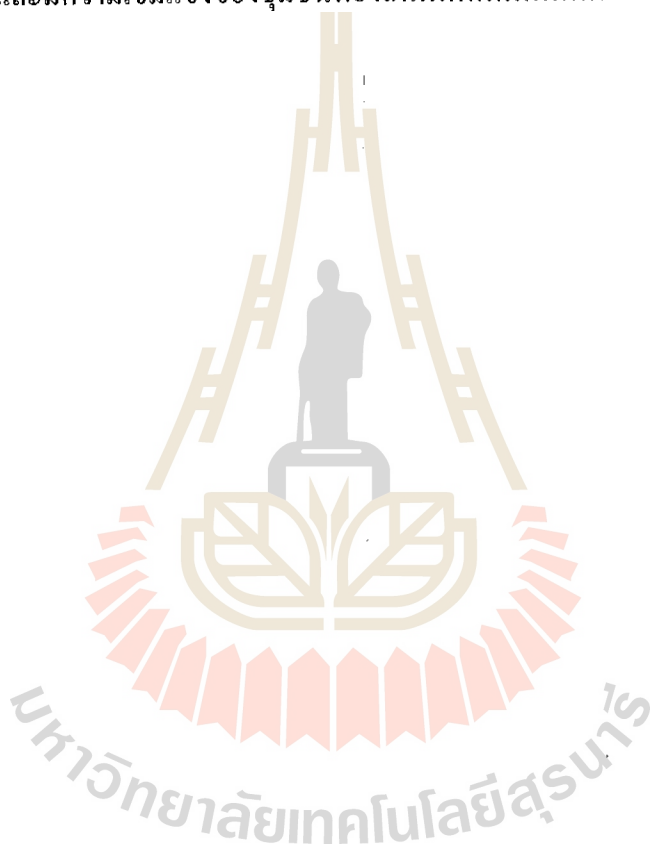
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง-จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1-3
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 ปรัชศน์วรรณกรรม	4-13
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	4
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	5
3. แบบสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
6. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	10
7. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ.....	12
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	14-22
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	14
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	15
3. การสุ่มตัวอย่าง.....	15
4. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน.....	15
5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	20

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. การเกิดกองทุน.....	17
2. ระบบการบริหารกองทุน.....	18
3. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น.....	18

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และการจัดการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้ตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ดังนั้นเพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใดจึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์บัณฑิตที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ“สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงของหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. เพื่อวิเคราะห์สภาพ ศักยภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

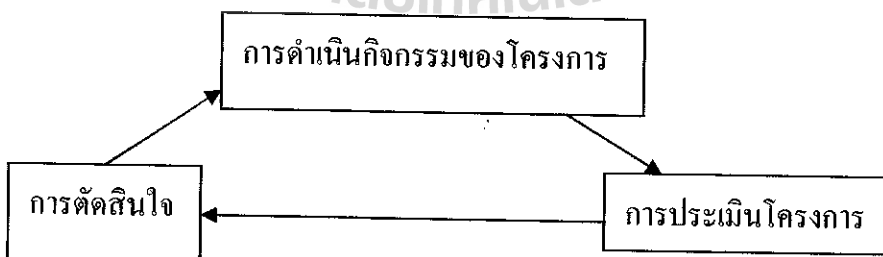

4. เพื่อทราบถึงกระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายของค้กร เพื่อการ เรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และ ระดับประเทศ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีมีอยู่หลากหลายรูปแบบ เช่น แนวคิดและรูปแบบการประเมินของ สตรีทเวน ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ รวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดตัวชี้วัด และ เกณฑ์ในการประเมิน (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 85) แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ของ สเตกได้กล่าวถึงการประเมินคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้ว นำมาจัดให้เป็นระบบ ที่มีความหมายในการประเมิน (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 86)

กรอบความคิดทฤษฎีที่จะใช้เป็นกรอบในการศึกษาและใช้ในการสนับสนุนการอธิบาย ปรัชญาการณ้ต่าง ๆ ที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ คือ วิถีวิเคราะห์และตัวแบบ (Model) ของการศึกษา เพื่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือหน่วยงานต่าง ๆ (Amitai Etzioni, 1964 :1 อ้างใน ภรณ์ กิรีติบุตร, 2529 :1) กิบสันและคณะ (Gibson and others , 1979: 27) เสนอแนะว่าการประเมิน ประสิทธิภาพการบริหารการจัดการที่เหมาะสมที่สุดคือการใช้แนวคิดทฤษฎีระบบเป็นตัวแบบหรือ เครื่องมือในการวิเคราะห์ การวิจัยครั้งนี้อิงความคิดทฤษฎีเชิงระบบแบบ CIPP Model ซึ่งเป็น แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพฟ์ของสตฟเฟิลบีม(Stufflebeam’s CIPP Model)สตฟเฟิลบีม กล่าวว่ “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มี ประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1-1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม

ตัวแบบทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อว่า “ชีพฟ์โมเดล” (CIPP Model) อักษร ย่อดังกล่าวมีความหมาย ดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

4. วิธีดำเนินการ

1. ใช้วิธีสัมภาษณ์ ตามแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเค้าโครงของแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่อง และใช้เป็นแนวทางสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จะกำหนดขนาดตัวอย่างและใช้ ตารางคำนวณเป็นร้อยละ ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าจะใช้ เครื่องมือวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง

2. การสังเกต สังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือบุคคลในช่วงเวลาใดเวลา หนึ่งในการประชุม จัดเสวนาและบันทึกข้อมูลที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวม ข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง โดยปฏิบัติงานในพื้นที่จากการสำรวจ เช่น บริบท ชุมชน ข้อมูลต่าง ๆ ในหมู่บ้าน แบบสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ การสัมภาษณ์จะกำหนด ขนาดของตัวอย่าง และใช้ตารางหาค่าเฉลี่ย

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกเก็บข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เราเก็บข้อมูลจากเทศบาลตำบลกลางดง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง จากหนังสือพิมพ์

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือเชิงพรรณนาโดยใช้ตารางการคิดเป็น ร้อยละ สัดส่วน โดยใช้ CIPP model ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้

2. ได้ทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ ก่อให้เกิดปัญหา

3. สามารถวิเคราะห์สภาพ ศักยภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้านได้

4. ได้ทราบกระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการ เรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และ ระดับประเทศ

บทที่ 2

ปรัชญานวัตกรรม

ในการศึกษากองทุนหมู่บ้านกลางดง หมู่ที่ 11 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมาได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ เอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

นโยบาย

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมช่วยลดความยากจนเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน จากนั้นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเกิดขึ้นตามนโยบาย

หลักการ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกัน
3. ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินให้หมู่บ้าน/ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและ

จำเป็นเร่งด่วนและสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบต่าง ๆ ซึ่งมี 9 หมวด ไว้ดังนี้

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้ ได้ให้ความหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการ ตามระเบียบนี้

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 7 เงินและทรัพย์สินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ”

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวด 9 แห่งระเบียบนี้

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการที่กำหนด

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจรับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนชุดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว

หมวด 3 คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน

ข้อ 13 อำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน

หมวด 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ระดับจังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ข้อ 15 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุน

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

ข้อ 18 อำนาจหน้าที่คณะกรรมการกองทุน

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ข้อ 20 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามที่บัญญัติกำหนด

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกัน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวดที่ 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ที่กำหนดไว้

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากตั้งจะไว้ที่กองทุน

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละ หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจ เรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18(3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือ บางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือ ทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา ตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ยืม

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผล

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานงบรายงานการเงินตามแบบที่
คณะกรรมการกำหนด

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิ
คณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

3. แบบสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กระบวนการคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 41 ของระเบียบ คณะกรรมการ ว่า
ด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตาม
มติที่ประชุม และมีคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบซึ่งผลการ
ประเมินจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกข้อ โดยมีเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเป็นผู้ติดตาม
สังเกตการณ์

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
(กทบข 2) จัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อม
ในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายได้ตามความเป็นจริง สำหรับ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางใน
การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนา
หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

5. ระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 ออกระเบียบไว้ดังนี้
ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกลางดงว่าด้วยการบริหารกองทุน
หมู่บ้านกลางดง หมู่ 11 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระเบียบนี้ใช้บังคับ
ตั้งแต่ขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านเป็นต้นไป” มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน มีการกำหนดให้
กองทุนมีคณะกรรมการกองทุนและเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ มีความ
รับผิดชอบ กำหนดอำนาจหน้าที่ กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน การกู้ยืมเงินกองทุน การ
ชำระคืนเงิน การทำสัญญา และการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีเมื่อสิ้นปี การวินิจฉัยชี้ขาดของที่
ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าลงคะแนนเท่ากัน
ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาดกำหนดให้กองทุนมี
คณะกรรมการกองทุน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมสมาชิก
กองทุนหมู่บ้าน

การรับสมัครสมาชิก

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน การรับสมัครสมาชิกและการขาดสมาชิกภาพของสมาชิกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านเป็นหลัก

เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้

1. มีความขยันหมั่นเพียร และมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ
2. อาชีพที่สามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัวและสามารถชำระหนี้ได้
3. การเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน หรือ กลุ่มองค์กรอื่นในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
4. เป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน บ้านกลางดง หมู่ที่ 11 อย่างครบถ้วน

การคิดดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนบริจาค

- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี ระยะเวลาชำระคืน 12 เดือน (1 ปี)

สมาชิก

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หัวหน้า ครั้วเรือน 127 คน

ผู้กู้เงินกองทุน 66 คน

รวมสมาชิกกองทุน 127 คน

กิจกรรมหลักของกองทุน เพื่อให้การควบคุมการดำเนินงานของกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานการควบคุมและการตรวจสอบให้คณะกรรมการกองทุนเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กำหนดเป็น 2 บัญชี

1. ชื่อบัญชีกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 เพื่อรับโอนเงิน 1 ล้านบาท จากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน หรือตามวงเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการและการตรวจสอบให้คณะกรรมการและเพื่อชำระหนี้จากลูกหนี้

2. ชื่อบัญชีเงินออมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 (บัญชีที่ 2) เพื่อรับเงินจากสมาชิกกองทุนตามที่ได้ตกลงที่จะฝากเงิน หรือออมนเงินกับกองทุน เป็นเงินสะสมของสมาชิกและเพื่อรับเงินจากการชำระหนี้จากลูกหนี้ ในระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและภายในวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กลางดง หมู่ที่ 11 คือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท

6. หลักการประเมินโครงการแบบซิฟพีโมเดล

รูปแบบการประเมินในครั้งนี้ ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ทำการประเมินตามรูปแบบซิฟพีโมเดล ตามความคิดของสตัฟเฟิลบีม ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ซึ่งสิ่งที่ต้องการประเมินจะมีทั้งสภาวะแวดล้อม (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) หรือนักประเมิน บางคนอาจต้องการประเมินผลกระทบ (Impact) ซึ่งจะกำหนดได้ทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผล

กระทบทางสิ่งแวดล้อม การกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดที่ชัดเจนจะเป็นผลต่ออย่างไร ในการเข้าสู่กระบวนการวัด ทั้งการสร้างเครื่องมือ การออกแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูล สตัฟเฟิลบีมได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการ โครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการ ขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

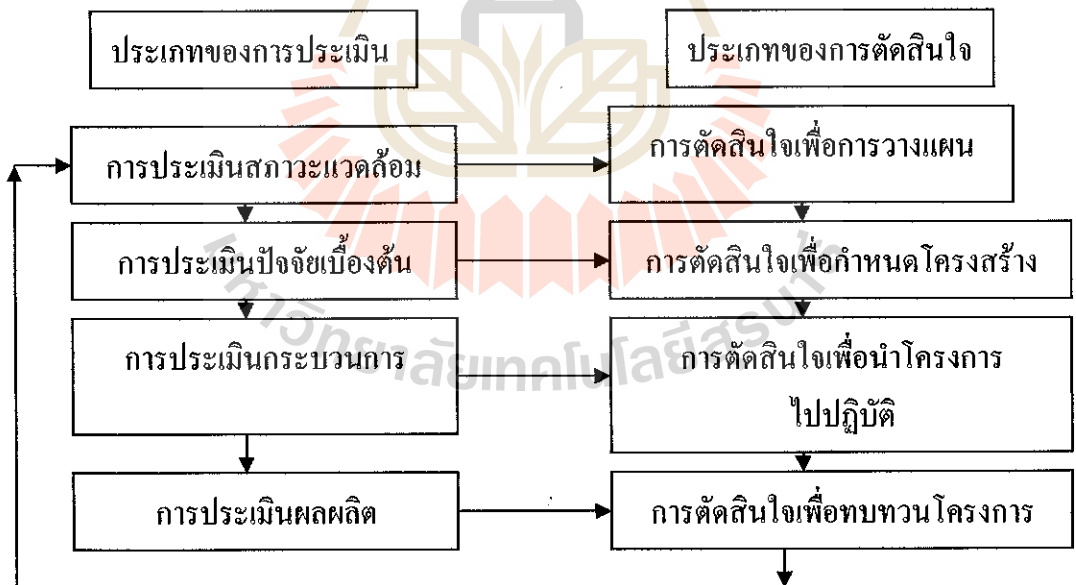
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ดัดแปลง หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไปและสถิติเฟลปบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสถิติเฟลปบีม

ตอนที่ 7 เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

1. จำเนียร สุขหลายและคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดล” ในหนังสือ “รวมบทความทางการประเมินโครงการ” ศ.ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ), 2544: 221-234) ดังนี้ D.L.Stufflebeam และคนอื่น ๆ (PDK, 1977, P. 261 – 265) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context – Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินผลโครงการจากแนวความคิดกว้าง ๆ รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ

2. ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ

3. ขั้นตอนการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

4. การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (cycle) ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

ความหมายของการประเมินในทัศนะของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of delineating, obtaining and using information for judging alternative decision)

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิปป์ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก

ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวางแบบจำลองนี้จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและการนี้จะเริ่มปฏิบัติหลังจากที่โครงการได้รับอนุมัติและลงมือปฏิบัติตามโครงการแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมิน 3 ประการ คือ เพื่อหาข้อบกพร่องของโครงการในระหว่างที่มีการปฏิบัติ เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ และเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินโครงการ
5. การประเมินผลผลิต (product evaluation) มีจุดมุ่งหมายไม่เพียงแต่เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่รวมถึงการประเมินผลผลิตระหว่างดำเนินโครงการด้วยวิธีการประเมินผลผลิตจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในลักษณะที่เป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบผลการวัดที่ได้กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ก่อนแล้ว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) การประเมินเชิงระบบนั้นมีนักวิชาการหลายคนได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมิน เช่น Scriven, Stufflebeam, Stake การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการประเมินโครงการเชิงระบบแบบ CIPP Model ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม ดังตารางต่อไปนี้

ในรูปแบบของ ชีพม์ โมเดล ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ผู้

ผลผลิต (O)	กระบวนการ (P)	ปัจจัยนำเข้า (I)
จำนวนผู้ผู้ ยอเงินให้ผู้	การคัดเลือกผู้ผู้ การทำบัญชี	นโยบายของรัฐบาล เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ผู้แต่ละราย

ปัจจัยนำเข้า (I)	กระบวนการ (P)	ผลผลิต (O)
เงินที่ผู้มาได้ เทคนิควิธีการทำงาน	การทำกิจการที่ผู้ผู้ การทำบัญชี	รายได้เป็นตัวเงิน ผลเป็นความพอใจ

ทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบก
ดำเนินกิจการของผู้ผู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ
หน่วยระบบ BB ซึ่งมีข้อคิดและข้อสังเกต ดังนี้

1) หน่วยระบบโดยรวมของกองทุนหมู่บ้านถูกสร้างขึ้นโดยบริบท คือ รัฐบาล
และประชาชนในท้องถิ่น ตรงตามที่กล่าวไว้ว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของบริบทที่จะสร้างหน่วย
ระบบและจัดหาปัจจัยนำเข้า ตลอดจนกำหนดกระบวนการทำงาน (Process) และกำหนดเป้าหมาย
ผลผลิตของหน่วยระบบ

2) ปัจจัยนำเข้าที่เป็นบุคคลทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกของชุมชน จะต้อง
มีคุณสมบัติที่พอดี มีจำนวนที่พอดีในขั้นตอนที่ได้รับคัดเลือก หรือจัดหามาเป็น “I” และจะต้อง

เข้าไปกระทำบทบาทหน้าที่ตามอย่างที่เหมาะสม ในช่อง “P” เพื่อสร้างให้เกิด “O” โดยที่ปัจจัยนำเข้าประเภทบุคคลดังกล่าวสามารถปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ เป็นการเพิ่มเติมจากที่บริบทได้กำหนดไว้ ก่อนหน้านี้ทั้งเป็นการปรับปรุงตนเองและ I ตัวอื่น ๆ ตลอดจน P และ O ข้อนี้เป็นจริงทั้งหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารกองทุน และหน่วยระบบ B กิจการของผู้กู้แต่ละคน

3) ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยระบบ A กับหน่วยระบบ B เริ่มตั้งแต่เงินให้กู้ ซึ่งเป็น “O” ของหน่วยระบบ A เลื่อนมาเป็น “I” ของหน่วยระบบ B และเงินส่งคืนซึ่งเป็น “O” ของหน่วยระบบ B อาจขายสินค้าให้หน่วยระบบ A เพื่อนำไปขายต่อ เป็นต้น

4) การพัฒนากองทุนหมู่บ้าน แท้จริงก็คือ การที่ “I” ประเภทบุคคลลุกขึ้นกระทำการบทบาทต่าง ๆ ในการปรับปรุง “I” “P” และ “O” ของหน่วยระบบ A และ B ให้มีความเจริญเข้มแข็งและยั่งยืน

5) บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงรวมถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินผลที่เกิดจากโครงการและผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ กำหนดหน่วยในการวิเคราะห์ ประชากรและการสุ่มตัวอย่างไว้ ดังนี้

ประชากรกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย

- 1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน
- 1.2 ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่าง ๆ
- 1.3 จำนวนผู้กู้ 66 คน
- 1.4 ราษฎรในหมู่บ้าน จำนวน 127 ครอบครัว โดยสุ่มสำรวจ 50 %

3. การสุ่มตัวอย่าง

3.1 ศึกษากลุ่มเป้าหมายในโครงการกองทุนหมู่บ้าน (คณะกรรมการ 15 คน, ผู้กู้เงินกองทุน 66)

3.2 ราษฎรทั่วไป (ราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุน โดยการสุ่มแบบง่ายโดยใช้ขนาดตัวอย่างเป็นครอบครัวสุ่มสำรวจ 75 ครอบครัวขึ้นไป จาก 127 ครอบครัว)

4. ตัวแปรและตัวชีวิตที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการดำเนินการโครงการใด ๆ นั้น ผู้บริหารโครงการผู้ปฏิบัติงานโครงการ หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ จะมีความต้องการที่จะทราบว่ารู้ได้อย่างไรว่าโครงการที่ตนเองรับผิดชอบ

ประสบความสำเร็จ ดังนั้น จำเป็นจะต้องมีการกำหนดระดับของการปฏิบัติงานที่บ่งชี้ว่าการดำเนินโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จแล้ว

ความหมายของตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

● การกำหนดค่าตัวชี้วัด/ตัวแปร

ในการกำหนดค่าตัวชี้วัด สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การกำหนดค่าตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย ๆ คือ ร้อยละ
2. การกำหนดค่าของตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสมตามความคิดเห็นของรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่ง

บางกรณีอาจจะต้องแปลงการกำหนดค่าในเชิงคุณภาพเป็นเชิงปริมาณให้อยู่ในรูปของร้อยละหรือสัดส่วนระหว่างสิ่งที่ต้องการได้ เมื่อได้ตัวชี้วัดแล้วจะจำแนกประเภทของตัวชี้วัดนั้น ผู้ประเมินสามารถจำแนกโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

จำแนกตามลักษณะของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ได้แก่

1. ตัวชี้วัดของปัจจัยเบื้องต้น (Input Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้นกับผลที่ได้รับ
2. ตัวชี้วัดของกระบวนการ (Process Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุกระบวนการดำเนินการ ในแต่ละช่วงเวลามีความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
3. ตัวชี้วัดของผลผลิต (Product/Output Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับหลังจากโครงการได้ดำเนินการจนสิ้นสุด

● ที่มา : สำนักงานมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย , “คู่มือวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 61-68

4. ตัวชี้วัดของผลกระทบ (Impact/Effect Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่ระบุผลกระทบหรือผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดไปแล้วระยะเวลาหนึ่งว่ามีอะไรบ้าง อย่างไร โดยอาจนำไปเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์หรือเกณฑ์สัมพัทธ์

ในการประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านมีการประเมินภาพรวม 2 รูปแบบ

1. การบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ในระดับกองทุนหมู่บ้าน
2. ผู้กู้เงินนำไปใช้ได้ประโยชน์จริงหรือไม่

4.1 ตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อแสดงลักษณะของค่าของตัวแปรเพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนสรุปผล

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	- มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนฯ	- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	- มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	- มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอด ของกองทุน	- มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	- จำนวนสมาชิกกองทุน - จำนวนเงินออมและเงินทุน - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

ตารางที่ 3-1 การเกิดกองทุน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	- มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	- มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินเงินกู้	- มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์	- จำนวนยอดกองทุนสะสมจากล้านบาท

ตารางที่ 3-2 ระบบบริหารกองทุน

1.3 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเพียงใด	- สภาพของป่า - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา

ตารางที่ 3-3 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ

2.1 ทุนด้านการเงิน

- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน
- จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน

2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ

- จำนวนและลักษณะประชากร
- การประกอบอาชีพ
- สภาพของที่ดิน

2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี

- จำนวนวัด/โบสถ์
- การใช้ภาษาพื้นบ้าน
- มีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ

2.4 ทุนทางปัญญา

- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน
- จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ

1.4 การค้นหาตัวชี้วัดของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดซึ่งจากการสำรวจจะสำรวจกระจายตามบ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้การคิดเป็น ร้อยละ ของประชาชนทั้งหมดต่อประชาชนที่สำรวจ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร		
ความเข้มแข็งของชุมชน	ความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้าน		
1. มีความสามัคคี	มาก	ปานกลาง	น้อย
2. มีความซื่อสัตย์	มาก	ปานกลาง	น้อย
3. ยกย่องคนทำดี	มาก	ปานกลาง	น้อย
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก	ปานกลาง	น้อย
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	มาก	ปานกลาง	น้อย
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	มาก	ปานกลาง	น้อย
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	ใช่	ไม่ใช่	

1.5 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในหมู่บ้าน

ความเข้มแข็งของชุมชน เกณฑ์ที่ใช้วัดจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน คือ มาก ปานกลาง น้อย และ เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม และจากการสังเกต ของเราเองสรุปได้ดังนี้

-สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านได้ข้อมูลว่าเมื่อมีการขอความร่วมมือหรือเรียกประชุมชาวบ้านจะให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี สังเกตจากการเรียกประชุมชาวบ้านจะมาพร้อมเพรียงกัน

-สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านทราบว่าในหมู่บ้านไม่มีการลักขโมย

-ชุมชนยกย่องคนทำความดี ซึ่งอาจจะไม่ตอบแทนในรูปแบบเงินทองแต่ตอบแทนด้วยรอยยิ้ม

-สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปานกลางเพราะทุกคนรอบครัวต่างมีภาระหน้าที่ในการทำงานจึงไม่มีเวลาช่วยเหลือกันจะช่วยเหลือกันในยามจำเป็น

-สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เมื่อมีโอกาสชาวบ้านจะหาความรู้เพิ่มจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน การผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีความถนัดและเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ

-สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

-ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน

-ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนซึ่งปัจจุบันมีการตั้งกลุ่มองค์กร 3 กลุ่ม

-ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือ

เสวนา

-ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส

-ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม ปานกลางคง ผู้นำ คือ กำนัน มีความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวบ้าน

-ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชนซึ่งกำนันเป็นนักพัฒนาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างพัฒนาหมู่บ้านเสมอมา

5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนด มีแหล่งที่มาและการจัดเก็บไว้ ดังนี้

1) ได้จากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Documentary Data) เช่น

1.1 ข้อมูล จากเทศบาลกลางดง

1.2 ข้อมูล สถานีอนามัยกลางดง

1.3 ทะเบียน บัญชี ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

2) ได้จากการสัมภาษณ์ราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและ ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) และเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

แบบรายงาน ปร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน โดยวิธีสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร กชช.2ค จปฐ.)

แบบรายงาน ปร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายจำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวที่มีอยู่)

แบบรายงาน ปร. 3 (ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองตามทัศนคติของสมาชิกในชุมชนหมู่บ้าน โดยสัมภาษณ์กรรมการกองทุนผู้นำชุมชนและประชาชนโดยทั่วไป)

แบบรายงาน ปร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน จากเอกสารกองทุนและสัมภาษณ์กรรมการ)

แบบรายงาน ปร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนำกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้านชุมชนในตำบล)

แบบรายงาน ปร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับหมู่บ้าน จัดแบบไม่เป็นทางการ โดยนำกลุ่มอาชีพเดียวกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน)

แบบรายงาน ปร. 7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)

แบบรายงาน ปร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล)

แบบรายงาน ปร. 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (ประเด็นการสัมภาษณ์ เรื่อง ศึกษาการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทัศนคติที่มีต่อการติดตามประเมินผลโครงการต่าง ๆ ว่าคิดอย่างไร ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน ปร .10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน ปร .11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

แบบรายงาน ปร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ เก็บรวบรวมจากกลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 ที่บัณฑิตทำงานอยู่โดยการสัมภาษณ์ สัมผัส และการใช้แบบสอบถาม ได้แก่

6.1 โดยการจับกลุ่มสนทนากับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

6.2 โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

6.3 เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากหัวข้อสนทนา ประกอบการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยการจับกลุ่มสนทนาผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามประเด็นที่ประเมิน โดยวัดความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และการสังเกต

7.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) จะอาศัยวิธีการทางสถิติประกอบการวิเคราะห์ เช่น ตารางแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นข้อมูล que เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน ได้แก่จำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวนครอบครัวที่แสดงความคิดเห็น หน่วยจำนวนประชากรที่สำรวจ คือ ครอบครัวของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ขวัญชนก วุฒิกุล กล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ในคอลัมน์ เลียบถนนเศรษฐกิจว่า เริ่มตั้งแต่เมื่อครั้งที่นายกรัฐมนตรีไปแสดงปาฐกถาในงานครบรอบ 4 ปี ก่อตั้งพรรคไทยรักไทยที่ท่านนั่งในตำแหน่งหัวหน้าพรรคว่า อีก 2 ปี ช้างหน้าจะได้เงินค่าเงินบาทที่ระดับ 3 ซึ่งตอนนั้นค่าเงินบาทเคลื่อนไหวอยู่ประมาณ 43 บาทกว่า ๆ ตลาดเงินที่อ่อนไหวง่ายอยู่แล้วก็แสดงอิทธิพลด้วยค่าเงินบาทที่แข็งค่าพรวด ๆ จนมาอยู่ที่ระดับ 40 บาทกว่า ๆ แบบทันตาเงินหลังจากนายกฯ สงบคำขึ้นเยอะ จนกระทั่งค่าเงินบาทมีอันเป็นไปอีกครั้งด้วยการอ่อนค่าลงอย่างหวือหวาจาก 40 บาทกว่า ๆ มาเป็น 42 บาทกว่า ๆ ทำเอาธุรกิจส่งออก-นำเข้าแทบบ๊ายบาย ถ้าพูด ยังไม่มีท่าทีตอบโต้มาจากนายกรัฐมนตรี มีเพียงรัฐมนตรีคลัง “สมคิด” เท่านั้นที่ออกมาบอกว่า จนถึงขณะนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ว่าแบงก์ชาติ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเศรษฐกิจของไทยจะดีขึ้นหรือเป็นหนี้สินต่างชาติน้อยลง จึงอยากให้รัฐบาลคิดถึงประชาชนทั้งประเทศด้วย

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

● การเปลี่ยนแปลงการทำงานของตลาดหลักทรัพย์ใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานให้ทันสมัยมากขึ้น โดยประสิทธิภาพและความสามารถของอนุกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ และการเป็นหน่วยงานเครือข่ายที่สำคัญของการขยายฐานบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ของ อบข. และ สสว. จะสามารถสนองความต้องการเพิ่มจำนวนสินค้าในตลาดหลักทรัพย์ให้เพิ่มมากขึ้น จึงเชื่อว่าการทำงานของตลาดหลักทรัพย์ใหม่จะเดินหน้าต่อไปเป็นอย่างดี กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์กล่าวว่า “คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ ยังได้มีมติอนุมัติปรับปรุงขั้นตอนการรับหลักทรัพย์ทุกประเภท ในตลาดหลักทรัพย์ให้มีความสะดวก กระชับ รวดเร็วและสอดคล้องกัน และอำนวยความสะดวกต่อบริษัทที่ต้องการเข้าระดมทุน รวมถึงยังทำให้ผู้ที่ถือหุ้นของบริษัทในตลาดแรกสามารถนำหุ้นมาซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ได้เร็วขึ้นด้วย

● ที่มา: กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย “โครงสร้างตลาดใหม่ดึงหน่วยงาน SME เสริมทีม”, ผู้จัดการ 2, 28 มิถุนายน 2545, หน้า 27

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

●จักรภพ เพ็ญแข กล่าวไว้ในคอลัมภ์ “คนละโลก” จากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการราย

สัปดาห์ว่า หลายคนสงสัยว่า เพราะวัฒนธรรมไทยไม่ได้สั่งสอนหรือขัดเกลาให้คนไทยเกิดความเชื่อถือในความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่าง อย่างลึกซึ้ง แบบที่ฝรั่งใช้คำว่า conviction เพราะความเด่นของคนไทยไม่ได้อยู่ที่ความยึดมั่นถือมั่น แต่อยู่ที่การปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นประเทศที่ไม่สนใจจะมีอุดมการณ์ระดับระหว่างประเทศกับใครเขา ปัญหาแกมพูชา ปัญหาชายแดนไทย-พม่า ปัญหาพื้นที่ขัดแย้ง ไทย-มาเลเซีย ฯลฯ ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะยกเสาเรือนหนีกันไม่ได้ คือเป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ออกมากกว่าจะเชื่อถือในความถูกต้องทางอุดมการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

การเจรจาสันติภาพในครั้งนี้จะจัดขึ้นในประเทศไทยเพื่อเป็นการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลและขบวนการแบ่งแยกดินแดน

1.1.4 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ประชาชนต้องตื่นตัว มีเสียงเตือนจากบรรดาองค์กรประชาธิปไตย ที่กล่าวอย่างนี้ เพราะความเป็นห่วงฝ่ายการเมืองภาคประชาชน และเป็นความวิตกกังวลที่เป็นเหตุผลอยู่ เพราะผู้มีอำนาจบางคนอาจมีผลประโยชน์ส่วนตน ที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจต้องการแก้ไข และสามารถทำได้โดยไม่ต้องฟังเสียงสนับสนุนของฝ่ายค้านและวุฒิสภา เพราะรัฐบาลนี้มีเสียงเกินครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งสองสภา จึงอาจแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ตามใจ

การเมืองภาคประชาชนจึงต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

และผลักดันให้การปฏิรูปทางการเมืองก้าวรุดหน้าต่อไป จะต้องไม่ยอมให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้เสียงข้างมากมณรัฐสภาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 เดิมทีรวมอยู่กับบ้านกลางดงหมู่ที่ 7 ในอดีตทั้ง 2 หมู่บ้านรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีบ้านไม่กี่หลังคาเรือนอยู่ในกลางป่าจึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านกลางดง

1. นาย แสงว ไม่ทราบนามสกุล
2. นาย นิยม บุญศิริ

คนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากหลายพื้นที่ด้วยกันส่วนมากมาจากจังหวัดอ่างทอง

สุพรรณบุรีและจังหวัดสระบุรี คนกลุ่มแรก ที่อพยพเข้ามามาจับจองที่ดินโดยการกลางป่าบุกเบิกจับจองเอาที่ดิน

การประกอบอาชีพ

ประชากรในหมู่บ้านกลางดงส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรมทำสวนน้อยหน่า ไร่ ข้าวโพด ส่วนการเลี้ยงสัตว์ก็พอมีอยู่บ้างได้แก่ การเลี้ยงหมูป่า และอาชีพค้าขาย

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณสุขโลก

ในอดีตทางรอบหมู่บ้านเป็นทางเกวียนแล้วต่อมาในปี พ.ศ. 2510 ทางรัฐบาลได้จัดทำเป็น ถนนลูกรังยาว 500 เมตรต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการจัดการถนนเป็นถนนลาดยางยาว 1 กิโลเมตรส่วนน้ำประปาเริ่มมีใช้ในปี พ.ศ. 2540

ประชากร

ในหมู่บ้านมีครัวเรือน 319 ครอบครัวยมีประชากรทั้งหมด 1019 คน ชาย 529 คน หญิง 490 คน มีคนพิการในหมู่บ้าน 3 คน

ที่ทำกิน

ในหมู่บ้านกลางดงประชากรมีที่ทำกินเป็นของตัวเอง 300 ครอบครัวยังไม่มีที่ทำกิน 19 ครอบครัวยเป็นที่มีเอกสารสิทธิ์ประมาณ 1000 ไร่และยังไม่มีเอกสารสิทธิ์จำนวน 200 ไร่

การศึกษา ไม่มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในหมู่บ้าน

ปัจจุบันในหมู่บ้าน มีร้านค้า 50 ร้าน มีการจ้างงาน 100 คน

มีสัตว์เลี้ยง ไม่มีวัวและ ควาย เลี้ยงไก่ประมาณ 100 ตัว

ปัจจุบันมีแหล่งน้ำ (ทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล) ไม่มีแล้ว

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

1. มีพื้นที่ทำการเกษตร 1200 ไร่ ไม่มีที่นา

2. ทั้งหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละ 3,000 กระสอบปุ๋ยคอก 3000 กระสอบ

3. มีผลผลิตอื่น ๆ เช่นทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์

3.1 ทำสวนมะม่วง น้อยหน่า จำนวน 120 ครอบครัวย

ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้าน ประมาณ 3,300,000 บาทต่อปี

3.2 ทำไร่ข้าวโพด จำนวน 100 ครอบครัวย

3.3 เลี้ยงไก่พันธุ์บ้าน จำนวน 50 ครอบครัวย

4. รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้งหมด

ดังนี้

1,000-5,000 บาท มี 0 ครอบครัวย

5,001 - 10,000 บาท มี 10 ครอบครัวย

10,001- 20,000 บาท มี 20 ครอบครัวย

20,001 – 30,000 บาท	มี 30 ครอบครัว
30,001 – 50,000 บาท	มี 50 ครอบครัว
50,001 – 100,000 บาท	มี 200 ครอบครัว

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ไม่มีวัดในหมู่บ้าน

ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาไทย, ภาษาโคราช และภาษาลาว

1.2.5 ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี

เดือน มกราคม	ทำบุญประเพณี	วันขึ้นปีใหม่
เดือน กุมภาพันธ์	ทำบุญประเพณี	วันมาฆบูชา
เดือน เมษายน	ทำบุญประเพณี	วันสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
เดือน กรกฎาคม	ทำบุญวันอาสาฬหบูชา	วันเข้าพรรษา
เดือน ตุลาคม	ทำบุญวันออกพรรษา	
เดือน ธันวาคม	ทำบุญส่งท้ายปีเก่า	

1.2.6 ผู้ที่ราษฎรในหมู่บ้านให้ความนับถือ คือ

นาย วัชร	เลิศฤทธิ์ศิริกุล	กำนันตำบลกลางดง
นาย ประยูร	ศรีวัฒนวงศ์	นายกเทศมนตรี เทศบาลกลางดง
นาย ไฉย	แป๊ะสูงเนิน	เทศมนตรีตำบลกลางดง
นาย นพพร	ไอยรรัตน์	เทศมนตรีตำบลกลางดง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ครั้งแรกที่เข้าไปปฏิบัติงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยังไม่รู้ระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร อีกทั้งประชาชนยังไม่เข้าใจกองทุนหมู่บ้าน เงิน 1 ล้านบาท มากนัก แต่ปัจจุบัน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เริ่มมีความเข้าใจในระเบียบมากขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลแล้วได้นำลงสู่หมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แต่มีการจัดระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้กู้ยืมไปประกอบอาชีพ

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านคือ เป็นผู้ที่นำข่าวสารมาบอกให้ชาวบ้านทราบ ช่วยในการรวมกลุ่มของชาวบ้าน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ในการคัดเลือกผู้กู้จะรับประชาชนทุกสาขาอาชีพที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 กำหนดมาตรฐานการกู้ยืมแต่ละอาชีพไม่ให้เงินกู้มากหรือน้อยเกินไปเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้และทำให้กระจายการกู้ยืมได้ทั่วถึง และผู้กู้จะต้องมีคุณสมบัติ ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า เป็นหน้าที่ของற்றுญิกในการทำบัญชีกองทุนฯ โดยตรง โดยยึดหลักเกณฑ์แบบฟอร์มต่าง ๆ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ซึ่งประกอบด้วย ทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแนบท้ายประกาศคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ , สรุปผลการประเมินความพร้อมการจำแนกประเภทกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (รายละเอียดเพิ่มเติมแบบฟอร์มต่าง ๆ อยู่ในภาคผนวก)

2.1.3 ผลการประเมินของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง ทำให้เห็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายเงินลงสู่ท้องถิ่น เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน

2) ผลกระทบโดยตรง การพิจารณาจัดสรรเงินให้แก่ผู้ที่เหมาะสมได้กู้ในรอบแรก ยังไม่มีปัญหามากนัก แต่ในระยะยาวอาจเกิดปัญหาว่าผู้กู้ในรอบแรกประสงค์จะกู้ต่อเพื่อทำกิจการให้ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับผู้ที่ยังไม่ได้ขอกู้ในรอบ 2

3) ผลกระทบโดยอ้อม ช่วยให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้

อาชีพหลักของผู้กู้ มีดังนี้ 1. ทำสวนน้อยหน้า 2. ทำไร่ข้าวโพด 3. ค้าขาย

ซึ่งเป็นอาชีพที่หลากหลายและผู้ที่มีความรู้ ความสามารถที่ทำได้และสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ด้วยประสบการณ์ที่ประกอบอาชีพดังกล่าว ตั้งแต่ 5-10 ปี ซึ่งมีการขาดตลาด วัตถุดิบ และมีเทคนิคต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพของตน

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ B

ระยะเวลาให้ผู้ ผู้กู้บางรายให้ทัศนะว่า เวลาส่งเงินต้นคืนสั้นเกินไป เนื่องจากผู้กู้ยังไม่มีผลผลิต จึงต้องหาเงินจากแหล่งอื่นมาจ่ายคืนก่อน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B มีดังนี้

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไม่สูงมากนัก

จุดเด่น คือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และผู้กู้เงินส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกร คือ ทำไร่ ข้าวโพด ทำสวนน้อยหน่า ผู้กู้ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

จุดด้อย คือ จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน ฯ มีจำนวนน้อยเกินไป

2.) ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ทางการเกษตร ในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 อาชีพทำสวน ทำไร่ ปักจัญนำเข้าที่ดี ได้แก่ รายได้ดี และสภาพภูมิประเทศเหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชสวนและพืชไร่

2.2 อาชีพค้าขาย ปักจัญนำเข้าที่ดี ได้แก่ มีรายได้หมุนเวียนทุกวันในครอบครัวและประชาชนต้องบริโภคอาหาร อุปโภค-บริโภค ในชีวิตประจำวัน เลือกซื้อของอุปโภค-บริโภค ที่มีคุณภาพ ราคาถูก หาทำเลในการค้าขายที่ดี และผู้กู้ควรมีความขยัน เงินที่นำมาประกอบอาชีพค้าขายจึงสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย มีดังนี้

จุดเด่น การนำเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้านไปประกอบอาชีพ สามารถเป็นเงินทุนหมุนเวียนและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้

จุดด้อย สำหรับผู้ที่ใช้เงินไม่ถูกวิธี นำเงินไปใช้จ่ายอย่างอื่น นอกเหนือจากการประกอบอาชีพ เช่น นำไปซื้อรถจักรยานยนต์ ก็จะเป็นการก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น

2) การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน

จุดเด่น มีการทำบัญชีอย่างละเอียดทั้งแบบรายบุคคลและของกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด

จุดด้อย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่รับผิดชอบการทำบัญชีขาดความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผลโดยตรง ผู้ภูมิการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดการว่างงาน
- 2) ผลกระทบโดยตรง โครงการเพิ่งเริ่มต้นไม่นานนัก วงเงินกู้ พบว่า จำนวนเงินจัดสรรให้ผู้กู้แต่ละ รายมีไม่มากนักจึงไม่เพียงพอที่จะดำเนินกิจการอาชีพที่ต้องการได้
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม การส่งเงินคืน หมายถึงการเรียกเก็บดอกเบี้ยและการส่งเงินคืน จะมีผลทำให้ต้องหาเงินจากแหล่งอื่นมาก่อนเพื่อชำระแทน

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

3.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า การเตรียมงานถึงจะมีเวลาไม่มากนักประชากรในหมู่บ้านก็มีความสามัคคีกันดีทำให้การตั้งกลุ่มกองทุนหมู่บ้านใช้เวลาไม่นานนัก

3.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า การจัดระบบบริหารกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ประชาชน มีความกล้าแสดงความคิดเห็น มีความสามัคคี รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจ

3.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นการกระตุ้นให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของตนเอง และสามารถวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาได้เอง

3.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจหมู่บ้าน เพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักพัฒนาอาชีพของตนให้สัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

3.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า

1. ประชาชนมีความสามัคคีกัน
2. มีผู้นำที่มีคุณธรรม มีความยุติธรรม ประชาชนเกิดศรัทธาไว้วางใจอย่างแท้จริง
3. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
4. สมาชิกมีความซื่อสัตย์เกื้อกูลกัน
5. การแสดงออกถึงความพร้อมเพรียงของสมาชิก โดยเฉพาะการประชุมแต่ละครั้ง และการส่งเงินตักจะ

6. มีการแบ่งงาน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

3.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- สมาชิกผู้กู้เงินนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ช่วยยกระดับรายได้สูงขึ้น
- ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในชนบท ส่งเสริมการพึ่งตนเอง

3.2.1 ปัจจัยด้านลบ

- กองทุนหมู่บ้านยังไม่สามารถให้บริการด้านการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพแก่สมาชิกได้ทั่วถึง สมาชิกอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้องการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ แม้ว่าประชาชนจะยังไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่เดือดร้อน แต่หากมีแนวทางที่สามารถทำให้ประชาชนมีเงินทุนของตนเองหรือได้เงินทุนที่ดอกเบี้ยต่ำก็จะดีมาก

3.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

3.3.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กำหนด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี

3.3.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า หมู่บ้าน

จะเข้มแข็งได้ ต้องมีผู้นำท้องถิ่นและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจการที่ดีและมีความสามัคคีกัน สมาชิกในชุมชนรับฟังความคิดเห็นในการประชุมหรือเสวนา

3.4 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่าเกิดการรวมกลุ่มเกิดขึ้นในหมู่บ้านและมีกา

ไปดูแลการทำงานของกลุ่มหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ

บทที่ 5

สรุปผลการประเมิน อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อวิเคราะห์สภาพ สักยภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

4. เพื่อทราบถึงกระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2. วิธีดำเนินการ

1. ใช้วิธีสัมภาษณ์ ตามแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีเค้าโครงของแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องและใช้เป็นแนวทางสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์จะกำหนดขนาดตัวอย่างและใช้ตารางคำนวณเป็นร้อยละ ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเข้าไปสัมผัสกับผู้ถูกวิจัยมากกว่าจะใช้เครื่องมือวิจัยอื่นใดเป็นสื่อกลาง

2. การสังเกต สังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในการประชุม จัดเสวนาและบันทึกข้อมูลที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น

3. ผลการดำเนินการ

จากการได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ของกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 พบว่า

1. ประชาชนได้คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนที่อยู่ในหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 และเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์มาบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน โดยการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้เสนอชื่อในที่ประชุมใหญ่และมีการยกมือสนับสนุนผู้ที่ได้คะแนนเสียงมาก 15 ท่านแรกได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ โดยให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยื่นคำขอกู้เงินและระบุจุดประสงค์ให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วคณะกรรมการทั้ง 15 คนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะผ่านกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านหรือไม่และจะแจ้งให้สมาชิกผู้กู้ทราบในการประชุมครั้งต่อไป

2. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ โดยให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยื่นคำขอกู้เงินและระบุจุดประสงค์ให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วคณะกรรมการทั้ง 15 คนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะผ่านกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านหรือไม่และจะแจ้งให้สมาชิกผู้กู้ทราบในการประชุมครั้งต่อไป

3. จากเงินกองทุนหมู่บ้านที่สมาชิกได้กู้ไปใช้บางรายก็นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ก็จะทำให้มีเงินส่งคืนให้กับกองทุนหมู่บ้านบางรายใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์อาจจะทำให้สิ้นปีไม่มีเงินใช้คืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน

4. อภิปรายผลสรุปดังนี้

4.1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 มีดังนี้

4.1.1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 เกิดจากการที่ประชาชนในหมู่บ้านร่วมแรงร่วมใจทำให้เกิดกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาและทางพัฒนากรตำบลกลางดงก็มีส่วนร่วมด้วย และมีแนวโน้มว่าคนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

4.1.2 การมีระบบการบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนหากคณะกรรมการคนไหนไม่เข้าใจก็สอบถามไปที่พัฒนากรประจำตำบลกลางดงพัฒนากรก็จะชี้แจงให้เข้าใจหรือไม่ก็สอบถามจากผู้รู้ประจำหมู่บ้าน

4.1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีการรวมกลุ่มเพื่อทดลองการใช้ปุ๋ยชีวภาพ มีการจัดการฝึกอบรมจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้คนในชุมชนสร้างจิตสำนึก “เพื่อส่วนรวม” ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรและในหมู่บ้านมีการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จากผลของการเก็บข้อมูลสรุปได้ว่าประชากรในหมู่บ้านกลางดงหมู่ที่ 11 มีความสามัคคีมีความซื่อสัตย์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันประชากรในหมู่บ้านมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้ที่แน่นอนซึ่งพอจะบอกได้ว่าชุมชนบ้านกลางดงหมู่ที่ 11 มีความเข้มแข็ง

4.2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

4.2.1.1 การที่ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านทำให้มีโอกาสสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับตนเอง

4.2.1.2 ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ในการบริหารจัดการทำให้เกิด
การร่วมมือในการทำงานมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

4.2.2.1 ถ้าคณะกรรมการไม่มีความยุติธรรมก็จะก่อให้เกิดปัญหาทางด้าน
ความสามัคคีที่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก

4.2.2.2 หากผู้กู้ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ อาจทำให้สิ้นปีไม่มีเงิน
ส่งให้กับกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดหนี้สินเพิ่มมากขึ้น

4.3) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ความหมายของชุมชนเข้มแข็งนั้นหมายถึงเกิดการรวมกลุ่มของประชาชน เกิด
ความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นประชาชนในหมู่บ้านมี
อาชีพที่มั่นคงรายได้ที่แน่นอนและมีสุขภาพดี

4.4) การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานของผู้วิจัยในชุมชนที่รับผิดชอบพบว่าในหมู่บ้านมีการจัดตั้ง
กลุ่มแม่บ้านรวมกลุ่มกันทำงานรู้จักการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ การทำงานทำงานที่เป็นระบบ
และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการสามารถสร้างรายได้ ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในครอบครัว

5.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

ช่วยยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ทำให้มีงานทำ และเกิดรายได้เพิ่มขึ้นในท้องถิ่น

5.3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

1. ส่งเสริมการพึ่งตนเองของประชาชนในหมู่บ้าน
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ส่งเสริมความสามัคคีภายในหมู่บ้าน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

-อยากให้ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้กองทุนฯ จากร้อยละ 8 เหลือร้อยละ 6 บาท เพื่อ
ช่วยเหลือคนยากจนในหมู่บ้านจริงๆ

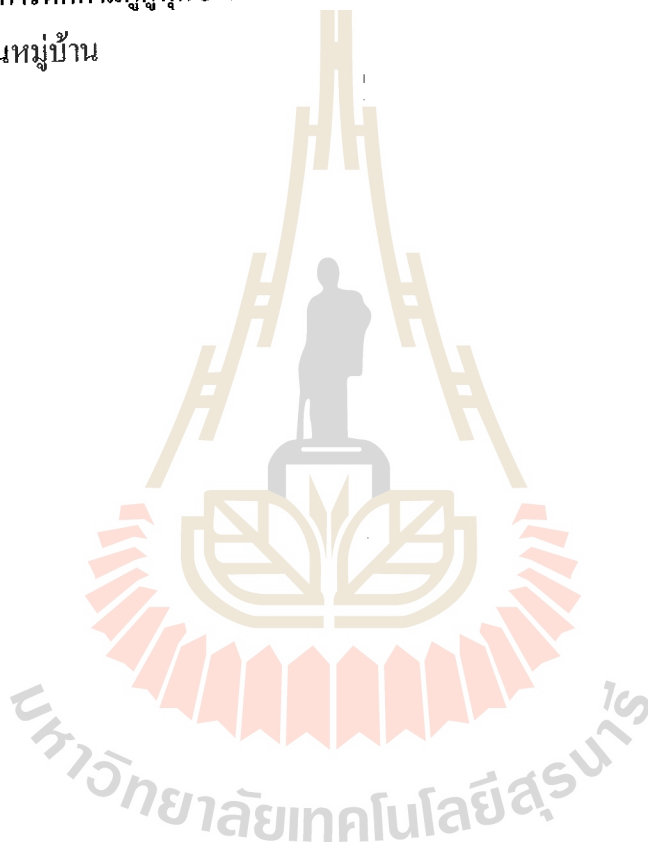
-ระยะเวลาการส่งเงินคืนจาก 1 ปีเป็น 2 ปี

-อยากให้เพิ่มวงเงินกู้จาก 20,000บาทเป็น 50,000บาท

6.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

อยากให้อบรมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นแรงผลักดันให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน และยินดีที่จะบริหารงานกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน และระยะเวลาในการติดตามผู้กู้ทุก 3 เดือน เพื่อทราบผลการดำเนินงานและเพื่อก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. “โครงสร้างตลาดใหม่ตั้งหน่วยงาน SME เสริมทีม”, ผู้จัดการ 2, 28 มิถุนายน 2545, หน้า 27.
- ช่างประจักษ์. “ภาระหนักกองทุนฟื้นฟู”. ผู้จัดการ. 28 มิถุนายน 2545, หน้า 9
- จักรภพ เพ็ญแข. “คนละโลกเดียวกัน”, ผู้จัดการรายสัปดาห์, 5-11 สิงหาคม 2545, หน้า 10.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. “คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการ และการประเมินโครงการ” ปี 2544.
- วัชรวิระ เลิศฤทธิศิริกุล. กำนันตำบลกลางดง. สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2545
- ศ.ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). “รวมบทความทางการประเมินโครงการ”, 2544 หน้า 221-234
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. “คู่มือการจัดเก็บข้อมูลความ จำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)” ปี 2544.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานการศึกษาอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, “ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา”, หน้า 61-68. “ชุดวิชาการวิจัย ชุมชน”, หน้า 49-50. “ชุดวิชาการนิพนธ์”, หน้า 52-54.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง เกษตรตำบล คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านกลางดง หมู่ที่ 11 สัมภาษณ์, กุมภาพันธ์ 2544-กรกฎาคม 2545.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 9 2544”
- องค์การบริหารส่วนตำบลกลางดง. “แผนพัฒนาตำบล อบต.กลางดง” ปี 2544.